

O BESEDAH TERORJA

V uvodni študiji, ki sem jo napisal za zbornik **Besede terorja**, sem med drugim navedel podatek, da so bili po mnenju egiptovskega študenta arhitekture in urbanizma Mohameda Atte nebotičniki tuji islamski kulturi. Atta se je skupaj s svojimi somišljeniki nameril pospešiti odmik muslimanske kulture od zahodnjaške modernizacije in to z eno najhujših zlorab zahodnih idej in tehnologije v zgodovini. Enajstega septembra je skupina mladcev z visokotečimi ideali z ugrabljenimi potniškimi letali, polnimi potnikov in kerozina, trčila v oba dvojčka Svetovnega trgovinskega centra na Manhattnu. Stodesetnadstropna velikana sta pred očmi vsega sveta implodirala in se sesula v prah in pepel. Po uradnih podatkih je pod njunimi ruševinami ostalo pokopanih skoraj tri tisoč uslužbencev in naključnih obiskovalcev. Od trka letal do padca nebotičnikov je minilo dovolj časa, da so lahko dogodek dokumentirale številne kamere. Televizijske postaje so poskrbele, da smo si posnetke tega nepojmljivo grozljivega zločina ogledali gledalci po vsem svetu. Spet in spet.

Na začetku akademskega leta 2001/02 so bili spomini na te posnetke še zelo sveži in živi; danes se zdijo morda že nekoliko oddaljeni, toda posledice tega dogodka občutimo veliko močneje, kot smo jih neposredno po dogodku: vojna proti terorizmu je zajela velik del sveta, sočasno pa se je svoboda gibanja znašla v močnem primežu omejitev potrebe po varnosti. Že zdaj je cela vrsta praks, ki so veljale v naši kulturi za samoumevne, postala problematičnih.

Knjiga **Besede terorja** sama po sebi dovolj argumentirano dokazuje, da je etnologija/kulturna antropologija disciplina, ki lahko in mora povedati svoje mnenje tudi o takih vprašanjih, kot jih odpira fenomen terorizma. Prav etnologi/kulturni antropologi smo tisti, ki imamo na voljo ustrezna znanja in orodja, s pomočjo katerih lahko ponudimo odgovore na vprašanja, ki jih druge discipline ne morejo. Tako, denimo, globinski psihologi ugotavljajo, da so teroristi osebe z nerazrešenim Ojdipovim kompleksom. Ta ugotovitev je morda tudi povsem točna, vendar vemo, da je oseb z nerazrešenim Ojdipovim kompleksom veliko več kot je teroristov. Na vprašanje, zakaj se le majhen del takih oseb odloči za terorizem, si lahko poiščemo odgovor le z upoštevanjem tako imenovane kulture. Sociologi na drugi strani ugotavljajo, da so vir terorizma velike družbene krivice, ki jih trpi večina človeštva. Tudi ta ugotovitev je morda povsem točna, vendar nam lahko le malo pomaga pri iskanju odgovora na vprašanje, kako to, da se za terorizem odloča le zelo majhen del tiste ogromne večine ljudi, ki trpi krivice.

Enajsti september je sprožil celo vrsto novih knjig, katerih avtorji se ukvarjajo bodisi s premišljanjem terorizma na sploh, bodi s pomenom tega dogodka za razvoj dogajanja v svetu. Med prebiranjem sem pogosto ugotavljal, da številne med njimi prinašajo le malo novih raziskovalnih dognanj, da gre pravzaprav za neke vrste šume: stara znanja in dognanja, ovita v novo in udarno frazeologijo. Berejo se lepo, vendar iz njih izvemo malo novega. Izjema so tista dela, ki predstavljajo zbornike s prispevki več avtorjev, kot sta, denimo, knjigi *The Age of Terror. America and the World after September 11*, ki sta ga uredila Strobe Talbott in Nayan Chanda (2001), ali *The New Global Terrorism. Characteristics, Causes, Controls*, ki ga je uredil Charles W. Kegley (2003).

Izkazalo se je, da je prav to način, s pomočjo katerega se lahko tudi mi uspešno lotimo aktualnih tem, celo tistih, o katerih prej nismo imeli tako rekoč nobenih raziskovalnih izkušenj. Skupina študentov prvega in drugega letnika podiplomskega študija na Oddelku za etnologijo in kulturno antropologijo, ki se pred tem ni raziskovalno srečala s problemom terorizma, je na ta način v razmeroma kratkem času (knjiga je bila predstavljena javnosti 20. decembra 2002) in uspešno obravnavala pomembno in aktualno temo. Zaradi vedno hitrejšega tempa, v katerem se odvija naše življenje, ko le redko kateri dogodek pritegne pozornost ljudi za daljši čas od Warholovih »petnajst minut slave«, je to upoštevanja vredna izkušnja.

